

Dr. Kovács Gyula²

A becsület csorbítására alkalmas hang- vagy képfelvétel készítése, illetve nyilvánosságra hozatala

Ultima ratio: a büntetőjog egyik alapelve, amely kifejezi az állami beavatkozás legerősebb formáját, amikor a többi jogág nem képes a jogsérelem orvoslására.³

BEVEZETÉS

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényt [új (Btk.)] az Országgyűlés 2012. június 25-i ülésnapján fogadta el, 2012. július 13-án hirdették ki a Magyar Közlöny 2012/92. számában, és 2013. július 1-jén lépett hatályba.

Az Országgyűlés az új Büntető Törvénykönyvet a hatálybalépése óta hat esetben módosította. Legutóbb – 2013. november 18-án – az egyes büntetőjogi tárgyú és ehhez kapcsolódó más törvények módosításáról szóló 2013. évi CLXXXVI. törvény iktatta be a Btk.

---

² A szerző szakíró, újságíró (a Magyar Újságírók Országos Szövetségének és a Tudományos Újságírók Klubjának tagja), a Magyar Bűnüldöző szakmai-tudományos folyóirat és lapunk főszerkesztője.

³ Vesd össze: az Alkotmánybíróság 23/1990. (X. 31.) AB határozatával (Szabó András párhuzamos véleménye).

Különös Részébe a „*Kémkedés az Európai Unió intézményei ellen*” (Btk. 261/A. §),⁴ valamint a „*Sporteredmény tiltott befolyásolása*” (Btk. 349/A. §)⁵ elnevezésű tényállást. A két tényállás a Magyar Közlöny 2013/190. számában jelent meg, és 2014. január 1-jétől hatályos.⁶

Nem mellesleg jegyzem meg, hogy a 2013. évi CLXXXVI. törvény mintegy harminc közlönyoldalon, tizennyolc büntetőjogi és ehhez kapcsolódó más törvényt – köztük a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényt (a továbbiakban: Be.) is – módosította.

JOGALKOTÓI LELEMÉNYEK

Témánk szempontjából azonban most nem a Btk. legutóbbi, hanem az azt megelőző módosítása az érdekes. A bevezetőben írtakat egyfelől tájékoztatásnak szántam, másfelől pedig az általam olyannyira sokszor és sok helyütt ostromozott jogalkotási lázra szerettem volna ismét felhívni a figyelmet. (E jogalkotási lázról egyébként lesz még szó.)

Vegyük tehát górcső alá jogalkotóink legújabb leleményeit, a címekben is szereplő tényállásokat, amelyeket az emberi méltóság védelme és a bizonyítékok meghamisításának megakadályozása érdekében a Btk. módosításáról szóló 2013. évi CLXXVIII. törvény hívta életre, és amelyek a Magyar Közlöny 2013/185. számában, 2013. november 8-án jelentek meg, 2013. november 16-i hatállyal.

A becsület csorbítására alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel készítését (Btk. 226/A. §) az követi el, aki abból a célból, hogy más vagy mások becsületét csorbítsa, hamis, hamisított vagy valótlan tartalmú hang- vagy képfelvételt készít.

A tényállás jogtechnikai felosztása sajátságos, mivel egy szakszból és azon belül egy bekezdésből áll. (A töretlen törvényszerkesztési gyakorlat szerint, amennyiben az első bekezdést nem követi második vagy annál több bekezdés, akkor azt az egyetlen egy bekezdést nem jelölik.)

A bűncselekmény vétség, elkövetője egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A deliktum csak akkor tényállásszerű, ha

---

⁴ 2013. évi CLXXXVI. törvény 118. § (5) bekezdése.

⁵ 2013. évi CLXXXVI. törvény 118. § (8) bekezdése.

⁶ 2013. évi CLXXXVI. törvény 120. § (2) bekezdése.

más bűncselekmény nem valósul meg (ügynevezett szubszidiárius vagy kiegészítő tényállás).

A becsület csorbítására alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel nyilvánosságra hozatalát (Btk. 226/B. §) az követi el, aki abból a célból, hogy más vagy mások becsületét csorbítsa, hamis, hamisított vagy valótlan tartalmú hang- vagy képfelvételt hozzáférhetővé tesz.

A tényállás jogtechnikai felosztását tekintve két bekezdésből áll. Az első bekezdés (az alapeset) vétség, amelynek elkövetője két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A második bekezdés (a minősített eset) büntett, amely *a)* és *b)* pontokból áll, elkövetője pedig három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. *A minősített esetet az valósítja meg, aki az alapeseti tényállást [Btk. 226/B. § (1) bekezdése] nagy nyilvánosság előtt [a) pont], vagy jelentős érdeksérelmet okozva [b) pont] követi el.*

A minősített eset tekintetében *nagy nyilvánosságon a bűncselekménynek a sajtótermék, mediaszolgáltatás, sokszorosítás vagy elektronikus hírközlő hálózaton való közzététel útján történő elkövetését is érteni kell [Btk. 459. § (1) bekezdés 22. pontja]. A jelentős érdeksérelmet a törvényalkotó még kiegészítő jelleggel sem határozza meg, erre vonatkozóan irányadók lehetnek az azokhoz a tényállásokhoz kapcsolódó büntetőbírószági határozatok, amelyek ezt a társadalmi típusú sértő eredményt tartalmazzák [például: kényszermunka (Btk. 193. §), személyi szabadság megsértése (Btk. 194. §), kényszerítés (Btk. 195. §), közösség tagja elleni erőszak (Btk. 216. §), személyes adattal visszaélés (Btk. 219. §) és tipikusan a rágalmozás (Btk. 226. §)].*

A Btk. 226/A. §-ban és a Btk. 226/B. §-ban meghatározott bűncselekmény miatt *nem büntethető az elkövető, ha a becsület csorbítására alkalmas tény valónak bizonyul (a valóság bizonyítása). A valóság bizonyításának akkor van helye, ha a tény állítását, híresztelését, illetve az arra közvetlenül utaló kifejezés használatát a közérdek vagy bárkinek a jogos érdeke indokolta.*⁷

Mindkét bűncselekmény *csak magánindítványra büntethető.*⁸ (A bűncselekmények tényállási elemeinek vázlatát a melléklet tartalmazza.)

---

⁷ Btk. 229. §.

⁸ Btk. 231. § (2) bekezdése.

A BŰNCSELEKMÉNYEK KODIFIKÁLÁSÁNAK JOGPOLITIKAI INDOKAI

A Btk. 226/A. §-hoz és a Btk. 226/B. §-hoz fűzött nyúlfarknyi (miniszteri) indokolásból többszöri olvasatra sem derül ki, hogy a jogalkotót ténylegesen mi vezérelte akkor, amikor a tényállásokat megalkotta.

A 2013. évi CLXXVIII. törvényhez fűzött, alig négysoros általános indokolás első mondata utal a 2013 októberében kirobbant, úgynevezett bizonyítékhamisítási botrányra, a második mondata pedig elvi élel állapítja meg, hogy „*a bizonyíték hamisítása alkalmas a választások tisztaságának megkérdőjelezésére*”. A harmadik mondat szerint, „*a demokratikus intézmények védelme indokolja azt, hogy a Büntető Törvénykönyvben külön tényállás és szigorúbb büntetési tételek szankcionálják a bizonyítékhamisítás esetét*”.⁹ Nagyon bízom benne, hogy ezek után senkiben nem merül fel a kétség a tényállások megalkotásának társadalmi szükségszerűségét illetően!

De fordítsuk komolyra a szót (írást)!

A nem kifejezetten izmos érveket felsorakoztató, mondhatni, igencsak vérszegény általános indokolásból annyi még a laikus számára is szembeötlő lehet, hogy az inkriminált tényállások megalkotását gyaníthatóan egyetlen nemkívánatos esemény, a már említett bizonyítékhamisítási botrány indukálta. Másképpen fogalmazva: egy konkrét, amúgy társadalmilag valóban elítélendő cselekmény miatt lendült mozgásba az gépezet, amely – tőle nem szokatlan módon – szakmányban gyártja a jogot, felrúgva ezzel a büntetőjog két alapelvét: a szubszidiaritást és a büntetőjog *ultima ratio* jellegét. (A bizonyítékhamisítási botrány ismertetésétől eltekintek, mivel nagyon nem célom a különböző politikai pártok egymás köz-

---

⁹ A választások tisztaságának megkérdőjelezésével és a demokratikus intézmények védelmével kapcsolatosan lásd a Btk. 350. § rendelkezéseit. *A választás, a népszavazás, a népi kezdeményezés és az európai polgári kezdeményezés rendje elleni bűncselekmény* hivatott a hatalom gyakorlásában való demokratikus részvételi módszerek zavartalan működéséhez, valamint a lakosság közjogi akaratnyilvánítása eredményének megbízhatóságához fűződő társadalmi érdek védelmére.

ti csatározásainak a szemléltetése. E témával összefüggésben egyébként megszámlálhatatlan információ található a világhálón.)

A *szubszidiaritás elve* annak a követelménye, hogy a büntetőjog alapvetően *ultima ratio*¹⁰ legyen, csak akkor kerüljön sor, mintegy szubszidiárius, kiegészítő jelleggel az alkalmazására, ha más jogágban található eszközökkel a büntetőjog által oltalmazott életviszonyok védelme nem megoldható. Ezen alapelv érvényesülésének előfeltétele az is, hogy az egyes jogágak szankciórendszerükben egymásra épüljenek. Az alapelv szűkebb értelmezése magában foglalja azt is, hogy a büntetőjog eszköztárán belül is először az enyhébbek alkalmazására kerüljön sor.

Egy kicsit másképpen: a büntetőjog *ultima ratio* jellegének lényege, hogy a büntetőjogot csak akkor lehet alkalmazni, ha rajta kívül más, enyhébb eszközök nem vehetők igénybe vagy eredménytelenek. A büntetőjog tehát csak kiegészítő jellegű lehet, a legvégső esetben a legutolsó eszköz.¹¹

A két új tényállást beiktató törvény jóindulattal részletesnek aposztrofált, alig hétsoros miniszteri indokolása szinte szóra sem érdemes. Egyedül csak a bűncselekmény passzív alanyával foglalkozó második mondatához lenne észrevételem.

A becsületcsorbításra alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel készítésének (Btk. 226/A. §), valamint a becsületcsorbításra alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel nyilvánosságra hozatalának (Btk. 226/B. §) – ellentétben az indokolással – nincs passzív alanya. A passzív alany ugyanis olyan sértett,¹² akinek a deliktum a tényleges fizikai mivoltát sérti vagy veszélyezteti, tehát mintegy a testén valószínűleg meg a bűncselekmény. Úgyis jellemezhetjük, hogy a passzív alany egyúttal mindig sértett, ellenben a sértett nem minden esetben passzív alany.¹³

---

¹⁰ Az *ultima ratio* röviden utolsó érvet jelent. Ezt a kifejezést korábban az ágyúkra írták rá. Ez a szokás XIV. Lajosig vezethető vissza.

¹¹ Lásd az Alkotmánybíróság 23/1990. (X. 31.) AB határozatát, valamint a 30/1992. (V. 26.) AB határozatát.

¹² Vesd össze a Be. 51. § (1) bekezdésével.

¹³ Lásd: Blaskó Béla Magyar Büntetőjog Általános Rész, 159. oldal (Rejtjel Kiadó, Budapest, 2013).

NÉHÁNY TOVÁBBI ÉSZREVÉTEL

Előrebocsátom, hogy területi okokból nem áll módomban a kérdéses bűncselekmények tényállási elemeit bonckés alá venni, pedig nagyon szeretném.

Arra sem vállalkozom, hogy választ adjak a kérdésre, a jogalkotó vajon miért szankcionál *sui generis*, másképpen sajátképi bűncselekményként egy lényegében előkészületi magatartást? Szögezzük le: a hamis, hamisított vagy valótlan hang- vagy képfelvétel készítése – hasonlóképpen a hamis magánokirat felhasználásához (Btk. 345. §) – tulajdonképpen büntetlen előkészületi cselekménynek minősülne. Mire fel, ez az előrehozott büntetés? (Szó szerint zárójelben borítékolom a szabályozási szakjogászok válaszát: a célzat miatt büntetendő ez az egyébként előkészületi magatartás.)

Azt sem firtatom, hogy mi a helyzet abban az esetben, ha az elkövető a hamis, hamisított vagy valótlan tartalmú hang- vagy képfelvételt nem abból a célból készíti, hogy más vagy mások becsületét csorbítsa. Továbbmegyek: egy büntetőeljárás, illetve annak kezdeti szakasza, a nyomozás során, miképpen lehet majd bizonyítani azt, hogy az elkövető az elkövetés tárgyát a törvényben meghatározott célzattal készítette?

Végül, de nem utolsósorban: mi köze a két tényállásnak a választások tisztaságának a védelméhez és a bizonyítékok meghamisításának a megakadályozásához? (Itt a 2013. évi CLXXVIII. törvény címére, valamint az ahhoz fűzött általános indokolásban szereplő, a két tényállás törvényszövegéhez képest igencsak nehezen értelmezhető okfejtéseire gondolok.) Erre a kérdésre hadd adjam meg a választ: semmi, még köszönő viszonyban sincsenek egymással.

A BIZONYÍTÉK MEGHAMISÍTÁSA, TÖBBÉ-KEVÉSBÉ EGYENLŐ A HAMIS VÁDDAL

Büntető Törvénykönyvünk – hamis vád címszó alatt – büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni azt, aki más ellen bűncselekményre vonatkozó koholt bizonyítékot hoz a

hatóság tudomására.¹⁴ A bűncselekményre vonatkozó gondatlanul megvalósított hamis vád (már ami a hatóság előtti, bűncselekmény elkövetésével történő hamis vádolást illeti) pedig vétség, amelynek elkövetője két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.¹⁵

Vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő az is, aki más ellen szabálysértésre, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegésre vagy fegyelmi vétségre vonatkozó koholt bizonyítékot hoz a hatóság vagy a fegyelmi jogkör gyakorlójának tudomására.¹⁶ Jól látható tehát, hogy a „*bizonyítékhamisítás esetét*” (az idézet az indokolásból való) a Btk. megfelelő módon szankcionálja, ezért nem szükséges külön tényállásokat megalkotni.

Megjegyezni kívánom, hogy aki „*kohol*”, az valótlan, rágalmat agyal ki, a koholmány pedig valótlan, kiagyalt állítást jelent.¹⁷ A bizonyítékok koholása hamis tartalmú bizonyítási eszköz vagy eszközök létrehozását, illetőleg bizonyítási eszközök tartalmának meghamisítását jelenti.¹⁸

Felhívom a figyelmet arra, hogy a hamis vád esetében a koholt bizonyíték létrehozása önmagában még nem bűncselekmény, csak akkor az, ha az inkriminált bizonyítékot a hatóság tudomására hozzák (ez egyértelműen kitűnik a törvényszövegből). Ismét felteszem a kérdést: miért mégis, hogy a Btk. 226/A. § esetében a hamis, hamisított vagy valótlan tartalmú hang- vagy képfelvétel – törvényben meghatározott célzattal történő – készítése már önmagában bűncselekményt valósít meg, noha e bűncselekmény kisebb súlyú, mint a bűncselekményre vonatkozó koholt bizonyíték hatósági tudomásra hozása? A választ a tisztelt olvasóra bízom, különös tekintettel arra, hogy a feleletet a 2013. évi CLXXVIII. törvény indokolásában hiába is keresnénk. Mint azt korábban írtam: az indokolásból lényegében semmi nem derül ki, így az sem, hogy mi értelme volt a tényállásokat megalkotni. [Arról pedig végképp nem ejtek szót, hogy a két új bűncselekmény tükrében mire való a rágalmazás

---

¹⁴ Btk. 268. § (1) bekezdés *b*) pontja.

¹⁵ Btk. 268. § (5) bekezdése.

¹⁶ Btk. 269. § *c*) pontja.

¹⁷ Juhász–Szőke–O. Nagy–Kovalovszky (szerk.): Magyar értelmező kéziszótár, 747. oldal.

¹⁸ Karsai Krisztina (szerk.): Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz, 555. oldal (CompLex Kiadó, Budapest, 2013).

(Btk. 226. §) és a becsületsértés (Btk. 227. §) tényállása. A két új bűncselekmény és a hivatkozott tényállások közti elhatárolási kérdéseket sem szeretném feszegetni (igen, tisztában vagyok azzal, hogy a Btk. 226/A. § kiegészítő jellegű tényállás).]

BEFEJEZÉS

A „*Jogalkotói lelemények*” elnevezésű fejezetben jeleztem, hogy az általam olyannyira sokszor és sok helyütt ostromozott jogalkotási lázra később még visszatérek.

Legyen tehát! Soha nem rejtettem véka alá azt a véleményemet, sőt számos publikációban is utaltam arra, hogy a rendszerváltozást követő éveket a jogalkotási dömping jellemezte, és ez a helyzet napjainkban is fennáll. E kodifikációs láz, azon túl, hogy megkérdőjelezi a jogbiztonságot és felveti bizonyos törvények megalkotásának, valamint a jogszabály-módosításoknak a megalapozottságát a társadalmi szükségszerűség oldaláról, egy sajátos kérdést feszeget: képesek-e megbirkózni feladataikkal azok, akik a jogot alkalmazzák? A tapasztalatok arra engednek következtetni, hogy egyre nehezebben. A jogászok számára is sokszor érthetetlen és követhetetlen változások belsővé tétele a nem jogász végzettségű jogalkalmazók számára komoly problémát jelent, ami igencsak hátrányosan hat a munkavégzés színvonalára. (Néha, olyan érzésem van, hogy bizonyos pozíciókban lévő személyek önmegvalósító tevékenységéhez kell asszisztálni, figyelemmel egy-egy, a Btk. Különös Részében szereplő „*elkövethetetlen*” bűncselekményre is.)

Nos, ennek a jogalkotási dömpingnek vagy kodifikációs láznak ékes példája vagy inkább (mellék)terméke, valamint a nem kellőképpen előkészített törvényalkotó munkának a csimborasszója ez a 2013. november 16-án hatályba lépett két tényállás.

Dixi et salvavi animam meam!

MELLÉKLETEK

Becsület csorbítására alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel készítése (Btk. 226/A. §)

OBJEKTÍV ELEMÉK	
Tárgy	Tárgyi oldal
Jogi tárgy Az emberi becsület és méltóság, mint a személyiségi jog lényeges részének védelméhez fűződő társadalmi érdek.	Elkövetési magatartás Az elkövetési tárgy készítése.
Elkövetési tárgy Hamis, hamisított vagy valótlan tartalmú hang- vagy képfelvétel.	Eredmény Szituációs ismérvek Az elkövetés helye, ideje, módja és eszköze.
SZUBJEKTÍV ELEMÉK	
Alany	Alanyi oldal
Általános alany A bűncselekmény elkövetője bárki lehet, aki az alannyá válás általános feltételeinek megfelel.	Bűnösség A bűncselekmény csak egyenes szándékkal valósítható meg.
Speciális alany	Célzat Más vagy mások becsületének csorbítása.

Egyéb rendelkezések

A bűncselekmény szubszidiárius jellegű: csak akkor tényállásszerű, ha más deliktum nem valósul meg.

A valóság bizonyítása

A bűncselekmény miatt nem büntethető az elkövető, ha a becsület csorbítására alkalmas tény valónak bizonyul. A valóság bizonyításának akkor van helye, ha a tény állítását, híresztelését, illetve az arra közvetlenül utaló kifejezés használatát a közérdek vagy bárki-
nek a jogos érdeke indokolta.¹⁹

Magánindítvány

A bűncselekmény csak magánindítványra büntethető.²⁰

---

¹⁹ Btk. 229. §.

²⁰ Btk. 231. § (2) bekezdése.